

Till plan@danderyd.se

Yttrande avseende detaljplaneförslag för Östra Enebytorget MSN 2023/46

Sammanfattande huvudsynpunkter

Bebyggelsen ska, enligt det kommunala planeringsuppdraget, vara "väl anpassad till områdets karaktär för att öka trygghet och trivsel och bredda utbudet av bostäder i Enebyberg. Syftet är även att tillkommande bebyggelse ska knyta an både till villastaden och flerbostadshusen vid Eneby torg."

Villaägareföreningen delar denna ambition, men anser att det presenterade förslaget inte fullt ut lever upp till detta. Den föreslagna bebyggelsen är enligt föreningens mening inte tillräckligt anpassad till den omgivande miljön.

Enligt planen placeras femvåningshus nära Enebybergsvägen och Gamla Norrtäljevägen. Detta riskerar att skapa en för området främmande känsla av innesluten stadsmiljö, som bryter både mot karaktären på den högre bebyggelsen vid nuvarande Eneby Torg (som med undantag för vårdcentralshuset är placerad längre bort från vägen) och den lägre villa- och kedjehusbebyggelsen i grannskapet. Känslan av innerstadsgata förstärks av byggnadernas längd, obrutna fasader och höjd.

Föreningen anser att de nya flerbostadshusen i högre grad bör präglas av mindre och lägre enheter, samt placeras så det kan skapas en tydligt markerad och fri grönyta mellan hus och väg. Huvudkaraktären, att byggnationen är "väl anpassad till områdets karaktär", bör även förstärkas av genom fasadval, färgsättning o dyl.

Danderyds villaägareförening uppskattar ambitionen att uppföra radhus inom området. Det är bra av flera skäl. Det skapas förutsättningar för fler att bosätta sig i ett eget hem, samtidigt som äldre villaägare kan flytta till ett mindre och mer lättskött boende, vilket underlättar flyttkedjorna. Dessutom bevaras karaktären av ett relativt småskaligt bostadsområde som en buffert i ytterkanten av den nuvarande villabebyggelsen.

Föreningen ser ingen logik eller rättvisa i att dessa radhus enbart planeras åt öster. Behovet av en buffert är lika stor i nordlig riktning. 5-våningshuset vid Gamla Norrtäljevägen bör därför bytas mot en radhuslänga

Föreningen befarar att radhusbebyggelsen i Kvarteret Klöver 7, så som den är utformad i förslaget, riskerar att skapa ett alltför trångt och tätt bostadsområde som bryter mot den näraliggande villabebyggelsen på ett oönskat sätt. Antalet hus bör därför minska och området bör i högre grad präglas av grönytor för lek och andra sociala aktiviteter, med träd och planteringar.

Föreningen vill även betona vikten av den fortsatta planeringen av trafikfrågorna, både inne i området och på de stora vägarna Enebybergsvägen och Gamla Norrtäljevägen.

Gamla Enebyberg är en av landets bäst bevarade villastäder från sekelskiftet. Den är en levande kulturmiljö som i över hundra år skyddats från ovarsam förtätning. Föreningen önskar att kulturmiljön ges en större uppmärksamhet. Misstag som görs nu kan inte återställas.

Konkret skulle följande ändringar behövas

- 5-våningshusen vid Enebybergsvägen sänks och stilen anpassas till den gamla kulturhistoriska bymiljön. Antingen:
 - 2½ plan och sadeltak
 - 3½ plan, mansardtak och mycket höga krav på en vacker design som harmonierar med villabebyggelsen i Gamla Enebyberg
- Det långa 5-våningshuset vid Enebybergsvägen delas upp i två hus.
- 5-våningshuset vid Gamla Norrtäljevägen ersätts med radhus
- Flerfamiljshusen placeras längre från vägen
- På gamla antikhandlartomten minskas antalet radhus från 11-12 till 7. Husen kan med fördel orienteras i en båge med entréerna riktade mot varandra så att en viss grad av Bullerbykänsla erhålls

Kulturmiljö

Planbeskrivningens kapitel om kulturmiljö tar bara upp strikt formella punkter och missar därmed det viktigaste. Vad är det som är unikt med området? Vad är det som får folk att bosätta sig i området? Vad är det som får folk att trivas i området?

Att dessa viktiga delar av kulturmiljön inte har beaktats återspeglas i detaljplaneförslaget. Från de två tidigare samråden anger folk: ”för stadslikt”, ”husen passar inte in i småstadskaraktären” och ”har inte den luftiga karaktär som utmärker Enebyberg”. Det senaste planförslaget har inte förbättrats i detta avseende.

Enligt en av exploatörerna är 5-våningshusen inspirerade av ett hus på Danderydsgatan 23 i Stockholm. Inte underligt att det då inte passar in i Gamla Enebybergs kulturmiljö

Gamla Enebyberg, tidigare Enebybergs Villastad, är troligen den bäst bevarade stadsdelen från förra sekelskiftet som är grundad genom privat entreprenörskap och en hög grad av självbyggeri. Hälften av husen har högt kulturmiljövärde enligt kommunens kartläggning. Stadsdelen har därför ett högt bevarandevärde och tillåter inte dominerande byggnader i totalt avvikande stil. I 118 år har stadsdelen klarat sig från ovarsam förtätning. Om man nu skadar en mer än 100-årig kulturmiljö, så kan den inte återskapas. Den förblir skadad för kommande generationer. Ett brott mot hållbar utveckling.

Vad som tydligt framgått från två tidigare samråd samt medborgarenkäten är att invånarna uppskattar stadsdelens småskaliga karaktär ”bykänsla” är ett ord som återkommer. Man

uppskattar lugnet, grönskan, luftigheten, fågelsången, det mångskiftande och vackra husen och de vackra vyerna. Det senaste planförslaget är härvidlag inte bättre än de tidigare.

DVÄF yrkar:

- att en relevant text enligt ovanstående synpunkter införs i planbeskrivningen
- att en förkortad text om anpassning till kulturarvet införs i planbestämmelserna, t.ex. ”Dominerande byggnader utformas så att de inte negativt påverkar samhällets unika kulturarv”

Trafik

70-75% av fritextkommentarerna i Medborgarenkäten berörde byggnadshöjder och tillsammans med husens och bygdens karaktär dominerade byggnadsfrågorna starkt. På tydlig andraplats kom trafikfrågorna. Enebybergsvägen som utgör en gammal landsväg är inte dimensionerad för dagens trafik. Det anmärks på svåra trafikförhållanden oavsett om man färdas med bil, cykel, buss eller går till fots.

Fotgängarnas kommentarer i Medborgarenkäten berör främst snöröjning och sandning vilket inte påverkas av exploatering. Cyklisternas kommentarer berör främst att cykelstråket är diskontinuerligt, vilket, slå långt vi kan se, är löst i nya detaljplanen

Problemen för bilister och bussåkare är desamma. Det uppstår trafikstockningar. Problemen förvärras med fler bostäder. Det problemet är inte angripet i detaljplaneförslaget.

I Täby har många bostäder byggts i RoslagsNäsby och fler planeras. Ny bostadsbebyggelse planeras i Skarpäng C och kvarteret Bromsen omedelbart på Täbysidan av kommungränsen. I Danderyd planeras nu bebyggelse vid Bryggare Bergs väg. En svår trafiksituation kommer att bli värre. Detta löser sig inte av sig självt!

Trafiksituationen bör lösas innan beslut om bostäder tas. Här föreslås att Täbyvägen och Enhagsvägen sammanförs till en huvudled, medan den fortsatta vägen mot Enebyberg får lämna företrädesskytt. Flertalet bilister väljer nog den bekvämaste vägen, vilket idag är att fortsätta på Enebybergsvägen, men med ändringen blir att fortsätta på Enhagsvägen.

Åtgärden är tekniskt enkel och billig. Svårigheten ligger i att komma överens över kommungränsen. För att kunna ta och ge i förhandlingen föreslås här att Danderyd ska vara beredda att arbeta för ett bättre trafikflöde genom Enebybergs C. Detta under förutsättning att Täby gör sin åtgärd. Övergångsstället nära Rosenvägen kommer att bli mer använt med fler bostäder på Östra sidan, vilket gör att biltrafiken oftare får rött ljus. Övergångsstället skulle kunna ersättas med tunnel eller gångbro.

All trafik från det nya exploateringsområdet leds via Bryggare Bergs väg till Gamla Norrtäljevägen. Vi tror inte att ”dubbelkorsningen” Bryggare Bergs väg – Gamla Norrtäljevägen samt Gamla Norrtäljevägen – Enebybergsvägen kommer att fungera utan trafikchaos. Här behövs det att en trafikplanerare arbetar fram ett förslag. Därutöver behöver tomtmarken närmast korsningen mellan Bryggare Bergs väg och G:la Norrtäljevägen prickmarkeras för att ge god sikt i denna, troligen farliga, korsning.

Andra synpunkter

- Vi föreslår att något eller några av husen reserveras för trygghetsboende
- Planbestämmelserna bör innehålla krav på antal parkeringsplatser. Kraven bör inte sättas för lågt eftersom Enebyberg har smala gator som inte lämpar sig för gatuparkering. Hänsyn bör även tas till behovet av parkeringsplatser för mopedbilar och A-traktorer. Med eventuell brist på parkeringsplatser så kommer centrumområdets bostadsrättsförenings privatägda parkeringsplatser missbrukas. Sålunda bör t.ex. trafikutredningens förslag på mindre än en parkeringsplats per lägenhet för flerfamiljshusen höjas till en parkeringsplats per lägenhet. Detta enligt erfarenheter från bostadsrättsföreningen vid Enebytorget
- För flerfamiljshusen bör centrumverksamhet inte få anordnas i markplan om det inte införs markparkering för detta ändamål.
- För flerfamiljshusen tillfogas texten: "Huset måste stilmässigt harmoniera med Gamla Enebybergs kulturarv"
- De på gestaltsningsbilderna grönfärgade container liknande radhusen ersätts med snyggare design samt färre våningar som gör dem tillgängliga även för äldre köpare.
- Att radhusen får bred fasad och mindre gemensam vägg mot grannen för minskad ljudöverföring och större ljusinsläpp.
- I kvarteret Rödbetan bör minst 2 meter prickmark finnas runtom
- I kvarteret Rödbetan bör högsta nockhöjd minskas med 1 meter för att försvåra att bygga 6-våningshus. Se dock kommentar om att byggnaden mot Enebybergsvägen bör vara 2½ eller 3½ våningar och byggnaden mot G:la Norrtäljevägen bör vara radhus, varvid höjdmåtten bör justeras därefter.
- Ytan markerad med h6 i kvarteret Rödbetan bör i stället vara prickmarkerad för bättre sikt i korsningen
- Villatomten bör markeras med 4,5m prickmark mot Gethagsvägen
- Solstudierna bör kompletteras studie för december månad
- Samtidigt som vi inte på något sätt motsätter oss att planområdet rustas upp, så är det även blandat med ett mått av sorg. Här försvinner viktiga delar av historiebeskrivningen av Enebybergs Villastad. Vi tänker bland annat på gamla konsumhuset som var en central punkt och har en tidstypisk design. Vi tänker på att de sista påminnelserna om den omfattande bussrörelsen försvinner när man river bussverkstaden. Här vill vi se något i stil med vad som föredömligt och bra har gjorts i nya undergången vid Enebybergs Anhalt med dess fina historiska bildcollage. Ett samhälle utan historia blir ytligt och sårbart.
- I synnerhet i Storstockholm har fartskillnaderna mellan cyklister och fotgängare ökat dramatiskt under senare år. Cykeltrafik går idag ofta obetydligt långsammare än bilar i stadstrafik, medan många fotgängare tittar ner i sina mobiler medan de går långsamt och är förhållandevis omedvetna om sin omgivning. Sammanstötning mellan cyklister och fotgängare blir både vanligare och allvarigare. Vid all nyetablering av kombinerade gång och cykelbanor bör därför de bägge färdbanorna åtskiljas tydligare, t.ex. med en nivåskillnad såsom mellan trottoar och vägbana.
- Det är dåligt ställt med skyddsrum i Enebyberg. Med över 200 bostäder vid Enebybergs C så bör även skyddsrum byggas.
- Vi vill se garantier för att Bryggare Bergs väg inte öppnas för genomfartstrafik.

Slutord

Kommunikation med invånarna avseende hur bebyggelsen vid Bryggare Bergs väg skall gestalta sig har pågått i flera omgångar med start i "Program till detaljplan Östra Enebytorget, Dnr 2012-0015" för 12 år sedan.

Förslaget visade på nära identiska 5-våningshus och samma avstånd mellan femvåningshusen och befintliga villor som nu.

Totalt under 12 år har invånarna inkommit med upp emot 600 sidor med fritextyttranden i samråd och medborgarenkät. Budskapen har varit tydliga. Exempelvis har två Enebybergsbor gjort oberoende analyser av Medborgarenkätens fritextsvar och funnit att:

- 10% kan acceptera 5 våningar
- Ytterligare 5-10% kan acceptera 4 våningar
- 80% accepterar inte mer än 3 våningar

Liknande resultat har erhållits från samrådstexterna

Danderyds Villaägareförening efterfrågar arbetsmetoder som leder till tydligare framsteg genom tidig dialog, tillvaratagande av tidigare erfarenheter och större respekt för folkviljan.

Danderyds Villaägareförening den 13 november 2025

Anita Enflo Ordförande

Lars Avellán Vice ordförande